

Vlaams
Parlement

stuk **1897** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 31 januari 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over het rapport van
de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)
‘Sociale aspecten waterbeleid’

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Michèle Hostekint

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 8 januari 2013 een gedachtewisseling met de heer Pieter Kerremans, administrateur-generaal van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, en mevrouw Annick Lamote, medewerkster van de studiedienst van de SERV, en met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het SERV-rapport ‘Sociale aspecten waterbeleid’.

De commissie hield op 3 juli 2012 al een hoorzitting en gedachtewisseling over een uniforme sociale correctie van de drinkwatercomponent van de waterfactuur (*Parl. St. Vl. Parl.* 2011-12, nr. 1726/1).

I. INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

1. Toelichting door de SERV

Situering en kernboodschappen

De heer *Pieter Kerremans*, administrateur-generaal van de SERV, legt uit dat de studie het eerste deel is van een ruimer studiegebied dat de sociale partners zich voorgenomen hebben te bestuderen, zijnde de sociale aspecten van energie- en waterbeleid. Het eerste deel focust op de sociale correcties en de drinkwaterafsluitingen. De SERV heeft, op vraag van de minister, een aanzet gegeven om het profiel van de afgesloten abonnees beter in kaart te brengen. Een tweede rapport over het waterbeleid zal volgen. Daarin zal dieper ingegaan worden op de tariefstructuren en zal de toekenning van gratis drinkwater worden geëvalueerd.

Een eerste conclusie van de huidige studie is dat het risico op waterarmoede relatief beperkt is. Net geen 4 percent van de gezinnen ondervindt moeilijkheden om de waterfactuur te betalen. Het risico is ongelijk verdeeld, bepaalde groepen lopen dus een hoger risico: eenoudergezinnen, alleenstaanden, lage inkomensgroepen. Een eerste summiere analyse leert dat er geen duidelijk profiel af te bakenen is van de afgesloten abonnees. Een frappante vaststelling is wel dat de afgesloten abonnees gemiddeld de helft meer gebruiken.

Om de waterfactuur voor iedereen betaalbaar te houden, kan het beleid op twee manieren optreden: korting op de waterfactuur toekennen of ervoor zorgen dat de klant minder water verbruikt. De kortingen zijn aanzienlijk, maar slechts een fractie van de risicogroep heeft er recht op. Op basis van deze eerste analyse pleiten de sociale partners voor een meersporenbeleid: waterbesparing, afstemming op andere beleidsdomeinen als Energie en Wonen en een transparante financiering.

Waterarmoede: wat en hoe groot?

Mevrouw *Annick Lamote*, medewerkster van de studiedienst van de SERV, zegt dat de studie uit drie grote blokken bestaat, waarvan het eerste een conceptueel deel is dat waterarmoede definieert en de omvang ervan in kaart brengt. In het tweede deel beschrijft de SERV kort het beleid alsook hoeveel er precies aan sociale correcties wordt besteed. Het derde deel van de studie is een beknopte evaluatie van het beleid en bevat ook enkele beleidssuggesties.

Volgens de SERV verkeert iemand in waterarmoede als hij bijzondere moeilijkheden ondervindt om zich in zijn woonst te voorzien van drinkbaar water, noodzakelijk voor elementaire behoeften. De definitie is naar analogie met de definitie van energiearmoede opgesteld door OASeS, de onderzoeksgroep voor armoedeonderzoek van de Antwerpse universiteit. De eerste verklaring voor waterarmoede is een te klein inkomen. Uit cijfers

die in november 2012 werden gepubliceerd (gegevens van 2011), blijkt dat 10 percent van de Vlaamse huishoudens onder de armoedegrens leeft. Het armoederisico is ongelijk verdeeld. Bepaalde groepen zoals eenoudergezinnen en werklozen, hebben een grotere kans op inkomensarmoede en dus ook waterarmoede. Een tweede belangrijke factor is een hoge waterfactuur, bepaald door het verbruik en de prijs. Het verbruik wordt sterk bepaald door sociaaldemografische factoren, als de gezinssamenstelling, het woningbezit, het woningtype, de regio en de waterprijs. Uit onderzoek van het Centrum voor Sociaal Beleid blijkt dat er geen significant verband is tussen inkomen en watergebruik. De waterprijs is de laatste jaren sterk gestegen. Die stijging is bijna volledig te wijten aan de gestegen saneringsbijdrage, en dan voornamelijk de gemeentelijke component.

Een derde belangrijke factor is de huisvestings situatie die samenhangt met het inkomen. Lage inkomens huren vaker, wonen vaker in woningen van slechte kwaliteit, met slechtere sanitaire installaties en wellicht ook minder waterbesparende maatregelen. Dat laatste is gedocumenteerd voor spaardouchekoppen, maar de spreker vermoedt dat het ook geldt voor zaken zoals spaarknoppen op het toilet.

De indicatoren om de waterarmoede in kaart te brengen zijn het aandeel van de waterfactuur in het beschikbaar inkomen, de perceptie van de betaalbaarheid, de betalingsachterstand van (water)facturen en de afsluitingen van drinkwater. Uit recente gegevens blijkt dat een Vlaams huishouden gemiddeld 0,74 percent van zijn inkomen aan water besteedt, voor energie is dat gemiddeld 6 percent. Hoewel dat aandeel klein is, neemt het in de loop van de jaren toe, met zelfs een verdubbeling de laatste vijf jaar. Dat is het effect van de reorganisatie van de watersector, waardoor de waterprijzen en dan vooral de saneringsbijdrage toenamen.

Zowel Frans onderzoek, als de OESO-publicaties en de economische regulator van de watersector in Engeland en Wales, schuiven een waterfactuur hoger dan 3 percent van het inkomen beschikbaar na aftrek van de vaste huisvestingskosten (zijnde huurkosten en hypothecaire lasten en de verplichte verzekeringskosten) als de drempel waarboven gezinnen in betalingsproblemen komen. Toegepast op Vlaanderen en volgens de gegevens van de Europese SILC-enquête blijkt dat net geen 4 percent van de gezinnen aan die voorwaarde voldoet en dus een risico loopt op waterarmoede. Het risico is echter zeer ongelijk verdeeld volgens huishoudtype, woningbezit en inkomen. Zo lopen eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen, huurders en de laagste inkomenscategorieën meer kans op waterarmoede.

Een volgende indicator voor waterarmoede is betalingsachterstand. Uit cijfers van het Vlaams Centrum voor Schuldbemiddeling blijkt dat 50 percent van de huishoudens in schuldbemiddeling energie- of waterfacturen niet (tijdig) hebben betaald, in ongeveer 36 percent van de gevallen zijn er facturen voor gezondheidszorg niet betaald en in 31 percent van de gevallen de leningen op afbetaling. Momenteel is het niet mogelijk de informatie over de waterfacturen apart te distilleren. Pas vanaf 2013 moeten de sociale statistieken volledig worden ingevuld, wat wel een duidelijk beeld zal opleveren. Uit informatie van enkele drinkwatermaatschappijen blijkt dat het openstaande bedrag, de gemiddelde afbetaling en de afbetalingstermijn sterk verschillen van bedrijf tot bedrijf.

De laatste indicator is het aantal afsluitingen. In 2011 waren er bijna 5000 afsluitingen, waarvan 10 percent zonder gedomicileerde personen op het adres, dus geen huishoudens. De laatste jaren stijgt het aantal afsluitingen sterk. De SERV is erin geslaagd om op basis van informatie van de meeste drinkwatermaatschappijen gegevens te verzamelen over 90 percent van de afgesloten abonnees. Opmerkelijk is dat die abonnees gemiddeld 54 percent meer verbruiken. De gemiddelde schuld bij afsluiting bedraagt 934 euro, hoewel er grote schommelingen zijn tussen de maatschappijen. De afgesloten zijn vooral alleenstaanden

en grotere gezinnen. Maar ook op dat vlak zijn er grote schommelingen tussen de bedrijven. De afsluitingen gebeuren voornamelijk in de steden.

Getuigenissen van OCMW-medewerkers, nauw betrokken bij de LAC-werking voor water, leren dat het voornamelijk gaat om gezinnen met een laag inkomen, maar soms ook met een verkeerd bestedingspatroon. Veelal is er geen onwil om te betalen. In Engeland bijvoorbeeld is dat door een verbod op afsluitingen, anders.

Het merendeel van de afgesloten en is geen klant bij het OCMW. Vaak is het wel zo dat huishoudens die hun waterfactuur niet kunnen betalen, ook een LAC-procedure voor energie hebben lopen.

Analyse van de sociale aspecten van het waterbeleid

Uit de analyse van het waterbeleid, blijkt dat ongeveer 230.000 gezinnen een korting krijgen op de waterfactuur. De vrijstelling op de bovengemeentelijke saneringsbijdrage en de vrijstelling op de gemeentelijke saneringsbijdragen kosten elk ongeveer 10 miljoen euro per jaar. Niet alle gemeenten geven een volledige vrijstelling. Daarnaast geven drie drinkwaterbedrijven korting op de drinkwatercomponent ter waarde van 1,7 miljoen euro. 1,5 miljoen euro daarvan wordt toegekend door de TMVW als volledige vrijstelling van het vast recht.

Een tweede component van het beleid is de LAC-procedure bij wanbetaling, die beschermt tegen willekeurige afsluiting.

Tot slot zijn er de maatregelen voor rationeel watergebruik, waarvoor geen enkele sociale correctie geldt. De premies voor de installatie van hemelwaterputten in heel wat gemeenten zijn voor alle huishoudens dezelfde.

De focus van het beleid ligt op kortingen en vrijstellingen op de bovengemeentelijke en gemeentelijke saneringsbijdrage. In driekwart van de gemeenten worden rechthebbenden volledig vrijgesteld van de gemeentelijke saneringsbijdrage. De korting bedraagt voor alle huishoudentypes vaak meer dan de helft van de factuur. Het is dus een alles-of-nietsbeleid voor een beperkt aantal rechthebbenden. De korting neemt toe met het verbruik en zet niet aan tot zuinigheid.

Het aantal rechthebbenden in de SILC-enquête was te klein om statistisch relevante conclusies te kunnen trekken over de toegekende vrijstellingen. Daarom bekeek mevrouw Lamote de huishoudens met een leefloon, die recht hebben op een vrijstelling. Daaruit blijkt dat de korting een aanzienlijk effect heeft voor alle huishoudentypes met een leefloon en dat zowel bij een laag, een gemiddeld als een hoog verbruik. Dezelfde analyse zou moeten gebeuren voor de andere doelgroepen, maar nu al is duidelijk dat de doelgroep te beperkt is om het risico op waterarmoede voor iedereen te ondervangen.

Zoals de SERV al meermaals aankaartte, is de financiering van de sociale correcties niet transparant. Elke drinkwatermaatschappij heeft zijn eigen systeem. Voor bepaalde segmenten is onduidelijk wie ervan geniet en wie eraan bijdraagt. De LAC-procedure beschermt mensen met een eigen watermeter, die abonnee zijn bij een drinkwatermaatschappij, wel degelijk tegen willekeurige afsluiting. De procedure doet allicht het aantal afsluitingen niet dalen.

Aanbevelingen

Tot slot overloopt mevrouw Lamote de aanbevelingen van de SERV. De adviesraad pleit voor een geïntegreerde aanpak van waterarmoede met een goede afstemming van het

armoedebeleid tussen de verschillende beleidsdomeinen, in eerste instantie Energie en Wonen.

De SERV ziet een duidelijke behoefte aan een tweesporenbeleid, waarbij meer aandacht moet gaan naar preventie. Inzetten op waterbesparing zal de factuur verlagen en zo de waterarmoede verminderen. Tegelijk zullen, als ze blijven bestaan in de huidige vorm, minder kortingen worden toegekend.

Als voorbeeld van een betere samenwerking tussen de beleidsdomeinen Energie en Wonen, ziet de SERV een betere afstemming tussen het rationeel watergebruik en het rationeel energiegebruik. De bestaande energiescans kunnen bijvoorbeeld gekoppeld worden aan de geplande waterscans. Daarnaast is het belangrijk om de verhuurders tot investeringen aan te sporen om water en energie te besparen.

De financiering moet transparanter worden en passen in een algemene tariefherschikking. De sociale partners vragen de mogelijkheid te onderzoeken om de kortingen en de waterbesparende maatregelen via een sociaal fonds te financieren. Een uitbreiding van de huidige doelgroep van rechthebbenden op sociale correcties tot de rechthebbenden op het OMNIO-statuuut is zeker het onderzoeken waard.

De SERV ziet nog wel enkele mogelijkheden om de LAC-procedures bij te sturen zodat het aantal afsluitingen kan dalen. De raad heeft ondertussen een adviesvraag gekregen van de minister over enkele aanpassingen van die procedure. Zonder vooruit te lopen op het advies, vindt de SERV het alvast positief dat de procedure wordt verruimd tot mensen met een collectieve watermeter. Die hebben immers niet altijd schuld aan wanbetaling. Misschien hebben zij hun factuur betaald, maar heeft de syndicus de gezamenlijke factuur niet betaald.

De heer *Pieter Kerremans* benadrukt dat de sociale partners deze aanbevelingen bij consensus formuleerden. Hij herhaalt dat de studie wordt voortgezet, waarbij er ook oog zal zijn voor energiarmoede.

2. Toelichting door de minister

Minister *Joke Schauvliege* reageert op de aanbevelingen in het SERV-rapport.

Aanbeveling geïntegreerde aanpak waterarmoede

De minister steunt de stelling van de SERV dat waterarmoede een geïntegreerde aanpak vereist. De door de SERV voorgestelde tweesporenaanpak sluit aan bij het tweesporenbeleid dat de minister in de vergadering van 3 juli 2012 aan de commissie heeft toegelicht (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1726/1). Intussen is hiervan al een aantal bijkomende stappen gerealiseerd.

Zo lanceerde de Vlaamse Milieumaatschappij, in opdracht van de minister, op 8 oktober 2012 de campagne ‘Goed geregeld = geld gespaard’, met als doel in klare taal iedereen wegwijs te maken in rechten en plichten over kraantjeswater.

Ten tweede hechtte de Vlaamse Regering op 7 december 2012 haar goedkeuring aan een voorontwerp van decreet met als doel alle watermaatschappijen dezelfde transparante procedure op te leggen die de klant een maximale bescherming tegen afsluiting garandeert (voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water en tot wijziging van het decreet van 24 mei 2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending wat de minimumlevering van water betreft en de bescherming van de abonnee tegen afsluiting van de drinkwatertoevoer).

Voorts werkt de minister aan sociale openbaredienstverplichtingen via een aanpassing van het Algemeen Waterverkoopreglement om specifieke kwetsbare groepen nog beter te beschermen. In eerste instantie gaat het om een financiële steun voor een beperkte, meest kwetsbare groep, maar ook om een dienst aan een ruimere groep, namelijk een waterscan die de mogelijkheden voor rationeel waterverbruik moet duidelijk maken.

De nieuwe regels worden zo goed mogelijk afgestemd op de andere beleidsdomeinen. Zo verzekert het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding een afstemming tussen het sociaal beleid inzake drinkwater en het beleidsdomein Energie. Daarnaast zullen volgens dat actieplan lokale woonwinkels worden opgericht, die vooral de woonkwaliteit van kansengroepen zullen bewaken. Dat is een samenwerking met het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. De minister zal erover waken dat elke synergie voor het domein drinkwater maximaal wordt benut.

Wel moet volgens de minister rekening worden gehouden met de specificiteit van de verschillende domeinen. De watersector vereist soms een andere aanpak dan de energiesector. Zo is het plaatsen van een watermeter in alle bestaande wooneenheden van een appartementsgebouw niet altijd mogelijk zonder drastische ingrepen.

De SERV merkt volgens de minister terecht op dat voor een succesvolle implementatie van het rationeel watergebruik en het rationeel energiegebruik bij de doelgroep kansarmen, voldoende aandacht moet worden besteed aan waterbesparing. Dit kan volgens de SERV zowel via ondersteunende maatregelen voor waterbesparing als via een tariefzetting die rationeel watergebruik bevordert. De minister zal beide aspecten regelen in het besluit over de sociale openbaredienstverplichtingen.

De SERV vraagt ook bijzondere aandacht voor de situatie van huurders versus eigenaars. Het zijn inderdaad vaak vooral de eigenaars die moeten worden aangespoord om investeringen te doen voor goedwerkende en zuinige sanitaire installaties. Vanaf 1 juli 2011 is de keuring van de binneninstallatie voor drinkwater wettelijk verplicht bij nieuwbouw en bij belangrijke renovaties. Een keuring bij de verkoop van woningen of een periodieke keuringsplicht voor verhuurders, kan worden overwogen.

Aanbeveling sociale correcties

De SERV acht bijkomende gratis kubieke meters water niet nodig, maar is wel voor een bijsturing van de huidige gratis 15 m³. Daarnaast vraagt de adviesraad een uitbreiding van de doelgroep te overwegen en benadrukt hij de behoefte aan een transparante financiering.

De SERV onderschrijft dus de intentie om de sociale correcties uniform te maken voor heel het Vlaamse Gewest, maar vindt het niet opportuun om een extra 15 m³ gratis water per persoon te geven aan de doelgroep die vrijgesteld is van saneringsbijdragen. Bovendien vindt de SERV dat aanpassingen moeten passen in een grondige evaluatie van het volledige systeem.

Een omvattende tariefherschikking maakt volgens de minister echter geen deel uit van het regeerakkoord en is dus moeilijk op korte termijn te realiseren. Dit neemt niet weg dat intussen wel werk kan worden gemaakt van de bestaande ongelijke behandeling op het vlak van sociale correcties. Dat zal gebeuren aan de hand van de sociale openbaredienstverplichtingen.

De SERV pleit voor een maximale afstemming met Energie voor wat betreft de doelgroep. Voor de levering van energie is de beschermde klant de rechthebbende op het sociaal maximumtarief. Voor drinkwater werd in het kader van de vrijstellingsregeling voor de

saneringsbijdrage een doelgroep van rechthebbenden vastgelegd. Deze doelgroep is bij de watermaatschappijen bekend en de gegevensstromen daarover werden geautomatiseerd. Het lijkt dan ook aangewezen om in een eerste fase de rechthebbenden voor de vrijstelling van de saneringsbijdrage te hanteren als doelgroep voor de sociale openbaredienstverplichtingen op vlak van de drinkwatervoorziening.

De vraag tot uitbreiding van de doelgroep is volgens de minister echter wel degelijk terecht en sluit aan bij het principe dat de minister voor de uitbouw van het sociale beleid voor drinkwater aan de Vlaamse Regering wenst voor te stellen: het financieel ondersteunen van een beperkte groep van meest kwetsbare klanten en het ondersteunen op vlak van de dienstverlening voor een ruimere doelgroep. Het vastleggen van de groepen van rechthebbenden voor deze verschillende ondersteunende maatregelen is niet eenvoudig. Momenteel worden hiervoor in samenwerking met VVSG en de watermaatschappijen verschillende scenario's uitgewerkt. Zoals de SERV aangeeft, vormen zowel de impact op de waterprijs voor niet-rechthebbenden als de impact op de administratieve lasten voor de watermaatschappijen belangrijke randvoorwaarden.

De vraag van de SERV naar een transparantie financiering hangt samen met een evaluatie en een herziening van de tariefstructuren en prijszetting. De SERV stelt voor een sociaal fonds daarvoor op te richten. De minister acht het raadzaam eerst de kosten, en dan vooral de oprichtings- en administratiekosten, en de baten daarvan af te wegen. Daarnaast wil de minister het evenwicht tussen een harmonisatie op regionaal vlak en de lokale autonomie van de drinkwatermaatschappijen behouden. De watermaatschappijen werken volledig kostendekkend en de specificiteit van de verschillende maatschappijen kunnen lokale verschillen in kostenterugwinning motiveren.

Aanbeveling afsluitingen

De SERV beveelt volgens de minister terecht aan om de mogelijkheid tot afsluiting te behouden, maar deze gericht bij te sturen. De SERV ondersteunt in haar aanbeveling de LAC-werking. Op 7 december 2012 keurde de Vlaamse Regering al een voorontwerp van decreet tot wijziging van het LAC-decreet en het Drinkwaterdecreet principieel goed. Het begrip 'klaarblijkelijke onwil' wordt daarin vervangen door duidelijke criteria voor afsluiting van huishoudelijke klanten. Er wordt een verplichte tussenkomst van een onafhankelijke derde partij via de LAC of de toezichthouder ingebouwd. Voortaan worden ook huurders beter beschermd. Het voorontwerp van decreet werd ondertussen voor advies overgemaakt aan de SERV en de Minaraad.

De minister steunt ook het pleidooi van de SERV voor richtlijnen om het toepassen van de LAC-procedure door de verschillende watermaatschappijen te harmoniseren. Eventueel kan een drempelwaarde voor openstaande schuld in de richtlijn worden opgelegd. De afgelopen jaren stijgt het aantal afsluitingen wegens wanbetaling. Het sociale beleid zou die zorgwekkende trend moeten ombuigen door preventie. Om die reden is het belangrijk het profiel te kennen van de klanten die worden afgesloten. De bevindingen van de SERV bevestigen het vermoeden dat het profiel niet gemakkelijk kan worden bepaald. Opvallend is dat een afgesloten klant anderhalf maal meer water verbruikt dan het gemiddelde waterverbruik. Dit aspect moet volgens de minister nader worden onderzocht.

Tot slot wijst de minister erop dat de eerste waterstatistieken verwacht worden in de loop van het voorjaar van 2013. Ze denkt dat de ingrepen in de tarieven het belangrijkste zijn, hoewel Vlaanderen niet bevoegd voor is voor de tariefzetting.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* ziet het rationeel waterverbruik als cruciaal voor een beter en schoner leefmilieu. Net daarom werd de kostprijs van het water gevoelig opgetrokken en wellicht verklaart dat het stijgende aantal afsluitingen. Opvallend in het rapport is dat in het algemeen het waterverbruik daalt, uitgezonderd bij sommige groepen, zoals de leefloners en gezinnen met een lid met een andere nationaliteit of van buitenlandse origine. Is rationeel watergebruik onvoldoende bekend bij die groepen of heeft het gratis ter beschikking stellen van water het effect van verspilling? In werkelijkheid is niets immers gratis. Moet het nieuwe systeem van sociale correctie er niet voor zorgen dat de kortingen en andere voordelen gekoppeld worden aan rationeel waterverbruik, ook in het voordeel van het leefmilieu? Daarbij moet er over gewaakt worden dat er geen nieuwe groep van mensen in waterarmoede wordt gecreëerd.

Uit het rapport blijkt ook dat AWW de meeste afsluitingen doet. Ondervinden de abonnees van deze maatschappij daar de nadelen van? Hoe zal de minister ervoor zorgen dat alle maatschappijen op dezelfde manier handelen?

Uit de studie blijkt ook dat de Wooninspectie ervoor zorgt dat heel wat potentiële problemen worden opgelost. Daarnaast vraagt het lid of er een databank bestaat om de gegevens van wanbetalers beter te registreren.

De minister lijkt bereid de discussie over het gratis aantal kubieke meters aan te gaan. Acht de minister het raadzaam om de 15 m³ gratis water per gezinslid nu af te schaffen? De huishoudens hebben nu geleerd om zuiniger om te springen met water en dan zou de prijs toch nog aanzienlijk stijgen. Moeten volgens de minister de drinkwatermaatschappijen kortingen kunnen blijven toekennen?

Het lid acht nog heel wat preventieve maatregelen nodig, bijvoorbeeld wat betreft de huurwoningen. Daarnaast gaan groepen die korting krijgen minder zorgvuldig om met water, wat nogmaals het belang van preventie en sensibilisering aantoont.

Mevrouw *Tine Eerlingen* vindt de conclusies van het rapport zeer relevant, onder meer wat de evaluatie van de sociale correcties betreft. De gratis hoeveelheid water zal uiteindelijk door iemand moeten worden betaald. Het loont de moeite om na te gaan wat een hervorming zou opleveren voor de mensen die het echt nodig hebben. Dat de afgesloten abonnees de helft meer water verbruiken, bewijst inderdaad op het belang van preventie. Een kleiner waterverbruik is goed voor het leefmilieu en voor het gezinsbudget, net daarom is de waterscan een positief instrument. Ondanks de problemen om het profiel van wanbetalers te bepalen, is het belangrijk na te gaan waarom ze precies meer water verbruiken. Allicht zal de waterscan daar meer gegevens over opleveren.

Het lid informeert tot slot naar de timing van een meer uniforme LAC-procedure, belangrijk voor een gelijke behandeling van de abonnees.

Mevrouw *Michèle Hostekint* vraagt of er onderzoek geweest is naar het verband tussen de gestegen waterfactuur en het aantal afsluitingen. En is het aantal afsluitingen vergeleken met andere regio's en de buurlanden, waar het verbruik hoger is en de prijs lager?

De SERV is duidelijk geen voorstander van een extra hoeveelheid van 15 m³ gratis water voor de abonnees die recht hebben op vrijstelling van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, omdat die groep slechts 3,3 percent van de afgesloten gezinnen uitmaakt. Het lid neemt aan dat de raad dan ook geen voorstander is van de optie van een financiële

compensatie in plaats van gratis water, een van de opties die de minister in het verleden heeft toegelicht.

Een andere aanbeveling is dat moet worden ingezet op rationeel watergebruik. Dat was ook al een van de conclusies van de gedachtewisseling die in juli 2012 werd gehouden in de commissie (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1726/1). De minister gaf al enkele algemene maatregelen aan om rationeel watergebruik te stimuleren, maar het lid heeft de indruk dat de SERV eerder gerichte initiatieven voor specifieke groepen bepleit. Aan welke maatregelen denkt de SERV precies?

De minister lijkt geen voorstander te zijn van een sociaal fonds omdat ze de administratieve en oprichtingskosten vreest. Wat is de reactie van de SERV daarop? Hoe ziet de raad de financiering en de werking ervan? In Brussel en Wallonië zijn er wel dergelijke fondsen.

Gezien de opvallende verschillen tussen de drinkwatermaatschappijen is een uniforme regelgeving voor afsluitingen en een toepassing ervan volgens mevrouw Hostekint belangrijk. De gemiddelde schuld bedraagt vandaag 934 euro bij afsluiting. Bij een gemiddeld verbruik is dat een betalingsachterstand van drie tot vier jaar. Wachten de drinkwatermaatschappijen dan niet te lang om in te grijpen? Het bestaande handboek met goede praktijken voor LAC's is blijkbaar niet voldoende of wordt onvoldoende toegepast. De SERV vraagt, samen met de Vlaamse Ombudsman, om niet te snel af te sluiten. Het lid treedt de suggestie bij om zeker geen gezinnen met minderjarige kinderen van drinkwater af te sluiten.

Heel wat armoedeverenigingen pleiten daarnaast voor een statuut van beschermde klant. Die personen zouden dan geen herinneringskosten aangerekend krijgen. Wat is het standpunt van de SERV daarover?

Voorts vraagt mevrouw Hostekint wat de minister precies bedoelt wanneer ze stelt dat ze na de aangekondigde decreetswijziging nog slechts een beperkte doelgroep financieel wil steunen. Gaat het dan enkel over de vrijgestelden van een bovengemeentelijke saneringsbijdrage? Hoe groot is de doelgroep die de minister beoogt? Tegen wanneer wil de minister de wijzigingen doorvoeren? Het gaat immers om een prangend probleem dat een dringende oplossing vereist.

De heer *Hermes Sanctorum* is verrast door sommige studieresultaten, onder meer het gemiddelde meerverbruik van 54 percent bij de afgesloten abonnees. Dat bewijst dat de sociale en ecologische doelstellingen kunnen samenlopen. Het lid is tevreden dat de openbaredienstverplichtingen voor water eindelijk zullen worden ingevoerd, maar vraagt of het om resultaats- of inspanningsverbintenissen zal gaan. Wat zal de waterscan bijvoorbeeld inhouden? Hoeveel worden er opgelegd aan de drinkwatermaatschappijen en wat zijn de doelgroepen? Het lid acht de tijd gekomen voor een meer gedetailleerde uitleg van de minister over de inhoud van de openbaredienstverplichtingen.

Huurders zijn een kwetsbare groep. Op dat vlak kan misschien geleerd worden uit de maatregelen in de energiesector, zoals de verplichte dakisolatie tegen 2020. De verhuurders worden op die manier aangezet tot actie.

De SERV acht het nodig dat de sociale correctie breder wordt, aangezien waterarmoede niet alleen de typische armoededoelgroepen treft. Zo is het merendeel van de afgesloten abonnees bijvoorbeeld geen OCMW-cliënt. De minister wil dan weer een beperkte doelgroep afbakenen, maar voor het lid volstaat dat alles-of-nietsbeleid niet.

Ook voor de heer Sanctorum geeft de gemiddelde schuld van 934 euro bij afsluiting aan dat de drinkwatermaatschappijen niet snel genoeg handelen. Dit lijkt een erg hoog bedrag.

Het drinkwatertarief is inderdaad een federale aangelegenheid. Dat neemt niet weg dat de minister het initiatief kan nemen om met de drinkwatermaatschappijen een uniform progressief watertarief af te spreken. Een hoeveelheid gratis water kan daar een onderdeel van zijn. Op dat vlak gebeurt er weinig op beleidsniveau.

Mevrouw *Gweny De Vroe* vraagt wanneer het tweede deel van de SERV-studie beschikbaar zal zijn. De resultaten zijn in interessant voor het beleid. Waterbesparende maatregelen, tariefzetting die rationeel waterverbruik bevordert, een uniforme LAC-werking en de beperking van het aantal afsluitingen tot een minimum zijn goede maatregelen volgens het lid.

Mevrouw De Vroe vraagt de minister of het begrip ‘klaarblijkelijke onwil’ nu uit het decreet zal worden geschrapt, zoals door Welzijnszorg werd gevraagd tijdens de eerdere hoorzittingen. Bij Energie is het begrip al geschrapt omdat het een te ruime grond biedt voor afsluitingen. Tot slot wil ook dit lid de timing van de minister kennen wat de aangekondigde wijzigingen betreft.

Mevrouw *Tinne Rombouts* blijft in het duister tasten over de redenen van het opvallend hogere waterverbruik van de afgesloten abonnees. Is er mogelijks een reden waarom het verantwoord zou zijn dat mensen in armoede meer water gebruiken? Daarmee bedoelt het lid niet dat ze geen waterbesparende maatregelen nemen, maar bijvoorbeeld dat ze meer leidingwater drinken om te besparen op andere dranken of omdat ze niet werken en dus meer thuis zijn.

Er is geen duidelijk profiel af te bakenen van de wanbetalers, maar uit de LAC-werking zou blijken dat het wel vaak mensen zijn die ook moeilijk hun energierekening kunnen betalen. Het lid suggereert dan ook om toch verder naar een profiel te zoeken. Misschien kunnen de maatregelen ook aan de problemen in beide sectoren tegelijk verhelpen.

Hoewel het afstemmen van procedures, bijvoorbeeld inzake de werking van de LAC's, evident is, is het niet altijd eenvoudig. Daarnaast zijn er ook heel wat verschillen tussen de drinkwatermaatschappijen. Het lid informeert naar de oorzaken daarvan. Zijn er objectieve gronden waarom de maatregelen ten aanzien van de drinkwaterbedrijven niet overal gelijk kunnen zijn?

De heer *Bart Martens* merkt op dat hoewel de vrijstelling van de gemeentelijke saneringbijdrage een positief effect heeft op het armoederisico, slechts driekwart van de gemeenten dergelijke vrijstelling toekent. Is het dan geen goed idee om alle gemeenten tot dergelijke vrijstelling te verplichten?

De minister wil ook aan de doelgroep van de sociale vrijstellingen een waterscan aanbieden, terwijl zij maar 3,3 percent van de afsluitingen uitmaken. Is het niet beter de waterscan zeker aan te bieden aan de huishoudens met betalingsproblemen. Zo zou iedereen die naar een LAC wordt doorverwezen een gratis waterscan kunnen krijgen. Is het ook de bedoeling van de minister om naast de gratis waterscan ook een gratis spaarpakket aan te bieden, zoals dat voor energie gebeurt? Niet alleen omdat die huishoudens gemiddeld 54 percent meer verbruiken, maar ook omdat waterbesparende ingrepen vaak ook energie besparen. Zo bespaart een spaardouchekop zowel water als energie.

Het mag dan zo zijn dat de watersector grondig verschilt van de energiesector, de heer Martens vermoedt dat een betere samenwerking in het voordeel van beide kan zijn. Zo kan een medewerker tegelijk een waterscan en energiescan uitvoeren. Iemand die naar het LAC wordt doorverwezen omdat hij zijn energiefactuur niet kan betalen, kan misschien automatisch een waterscan krijgen. Ook bij de meteropnames kunnen heel wat kosten worden bespaard door ze door dezelfde firma te laten uitvoeren. Nu komt er tweejaarlijks

nog iemand langs om de elektriciteit- en de gasmeterstand te noteren, maar ook iemand anders om de watermeterstand te noteren.

Mevrouw *Karin Brouwers* vraagt of het technisch mogelijk is gezinnen met betaalmoeilijkheden een bepaalde hoeveelheid gratis water per dag te geven en de 15 m³ per persoon zo te spreiden over een heel jaar.

2. Antwoorden

De heer *Pieter Kerremans* wijst erop dat hij en mevrouw Lamote, als vertegenwoordigers van de SERV, niet zo maar uitspraken kunnen doen zonder de leden van de SERV te consulteren. Hij kan zich enkel houden aan het consensusstandpunt dat de raad heeft ingenomen. Dat neemt niet weg dat de SERV, bij verder onderzoek, rekening kan houden met de vragen en suggesties van de volksvertegenwoordigers.

Mevrouw *Annick Lamote* kan momenteel geen bijkomende uitspraken doen over het profiel van de afgesloten huishoudens. Het is niet zo dat de lage inkomens meer water verbruiken, het zijn de huishoudens van wie het water afgesloten wordt, die gemiddeld 54 percent meer verbruiken. Uiteindelijk gaat het maar om ongeveer 3500 gezinnen. Het is een goed idee om de groep die doorverwezen wordt naar de LAC's beter in kaart te brengen, dit is een veel grotere groep dan de effectief afgesloten abonnees. De sociale waterstatistieken zullen hopelijk een duidelijker beeld geven.

Dat men vaker thuis is, zou een verklaring kunnen zijn voor het meerverbruik. Dat er meer water wordt gedronken, allicht niet. De toestand van de sanitaire installaties dan weer wel. De oorzaken moet nader worden geanalyseerd.

Afstemming op energie is een algemene aanbeveling, nog niet nader gespecificeerd door de sociale partners. De raad heeft waterscans gesuggereerd, maar het niet gehad over de praktische implementatie ervan. Dat is zijn taak trouwens niet.

De SERV hoopt het vervolgrapport klaar te hebben tegen de zomervakantie van 2013.

De gemeentelijke autonomie is de reden waarom een kwart van de gemeenten geen vrijstelling van de gemeentelijke saneringsbijdrage toekent. Het zou wel goed zijn als de kortingen eenvormig waren.

De schuld van 934 euro omvat niet alleen de waterfactuur maar ook de inningskosten, de aanmaningskosten, de gerechtskosten en dergelijke. De gemiddelde schuld bevat dus niet alleen de kosten van het verbruik. Om de gemiddelde schuld te berekenen, werden overigens extreme waarden buiten beschouwing gelaten. Zo is er een klant van de VMW met een schuld van 10.000 euro. Ook is het zo dat sommige maatschappijen sneller ageren dan andere.

Het is niet zo dat de SERV per se een sociaal fonds wil, de raad vraagt gewoon om de mogelijkheid ervan te onderzoeken. De overheadkosten van een dergelijk fonds moeten dan in ieder geval mee in rekening worden gebracht. Allicht zijn er een aantal voordelen aan verbonden en het zou gefinancierd kunnen worden met een vaste toeslag per kubieke meter. Nu worden de sociale correcties en het gratis water verrekend in de tarieven. Gratis betekent niet dat de drinkwatermaatschappijen of de overheid ervoor opdraait. De SERV ziet zeker voordelen op vlak van transparantie.

Tot slot antwoordt mevrouw Lamote op de vraag van mevrouw Hostekint dat de SERV vooralsnog geen uitspraken gedaan heeft over een statuut van beschermde klant. Allicht zal de raad nog om advies daarover worden gevraagd.

Minister *Joke Schauvliege* wijst op wat al werd gerealiseerd. Het Algemeen Waterverkoopreglement heeft net tot doel alle drinkwatermaatschappijen dezelfde rechten en plichten te laten toepassen. Dat is al een hele stap voorwaarts. Het voorontwerp van decreet over de sociale openbardienstverplichtingen is, zoals al vermeld, principieel goedgekeurd op 7 december 2012. De tekst zal, na adviesverlening en definitieve goedkeuring, als ontwerp van decreet bij het Vlaams Parlement worden ingediend.

Het rationeel waterverbruik staat ook heel expliciet in het Algemeen Waterverkoopreglement. De aanpassingen ervan kunnen ook vrij snel gebeuren via een besluit van de Vlaamse Regering. De minister hoopt dit voor het zomerreces van 2013 te kunnen regelen.

De minister bevestigt dat goede gegevens ontbreken, maar dat verandert in 2013 door de verplichting die werd opgelegd om bepaalde statistieken over drinkwater bij te houden.

Preventie is zeer belangrijk, daarop wordt dan ook de nadruk gelegd in het Algemeen Waterverkoopreglement, dat verder wordt verfijnd. De waterscan maakt daar deel van uit. Dat betekent niet dat iedere abonnee een gratis waterscan kan krijgen. Enkel de beschermde klanten, dat zijn diegenen die een vrijstelling genieten van de bovengemeentelijke saneringsbijdrage, zouden in eerste instantie kosteloos een scan kunnen laten uitvoeren. Dat is zowat de enige groep die de drinkwatermaatschappijen vlot kunnen detecteren.

De beschermde klant zal ook andere bijkomende voordelen genieten, zoals een vrijstelling van herinneringskosten. Dat wordt ook uitgewerkt in het voorontwerp van besluit.

Daarnaast zoekt minister Schauvliege, samen met de minister bevoegd voor Welzijn en met de OCMW's, naar een manier waarop bijkomende groepen kunnen worden aangeduid die voor een gratis scan in aanmerking komen. Eventueel zal ook het OCMW kunnen aanduiden wie een waterscan krijgt. Ook de wijze waarop de scan wordt uitgevoerd, de gevolgen ervan en of er eventueel spaarpakketten worden uitgedeeld, wordt besproken met de drinkwatermaatschappijen.

Over de bijsturing van de LAC-werking lopen onderhandelingen met de minister van Welzijn. Ondertussen zullen de bepalingen over drinkwater al uit het LAC-decreet worden gehaald zodat alles in het Drinkwaterdecreet kan worden geregeld, geïnspireerd op de regeling voor energie. Zo zal ook het begrip 'klaarblijkelijke onwil' heel precies worden gedefinieerd.

Het klopt niet dat drinkwater goedkoper is in Wallonië. Tarifiering van drinkwater is voorts nog een federale bevoegdheid. Net om dat te omzeilen wordt een eventuele extra financiële korting ter waarde van 15 m³ water geopperd, wetende dat die oplossing niet ideaal is. Er zijn al gesprekken geweest met de drinkwatermaatschappijen, maar de minister kan hen niet verplichten gelijke tarieven te hanteren omdat hun kostenstructuur anders is. Daarbij komt nog dat elke maatschappij een ander tarievensysteem heeft. Sommige watermaatschappijen werken met hoge vaste kosten en lagere tarieven voor het verbruik en andere bedrijven doen het omgekeerde. Gemeenten met heel wat tweede verblijven werken doorgaans met een heel ander systeem.

De minister antwoordt dat het technisch niet mogelijk is om per dag slechts een bepaald debiet aan drinkwater ter beschikking te stellen. Een reden is onder meer dat de leidingen voldoende moeten gespoeld worden om de kwaliteit van drinkbaar water te garanderen en dat huishoudmachines niet optimaal zouden werken.

Mevrouw *Tine Eerlingen* wijst de minister erop dat de rechthebbenden op een sociale correctie slechts 3,5 percent van de afgesloten abonnees uitmaken. Ook de OCMW's kunnen

daar allicht weinig over zeggen omdat het merendeel evenmin OCMW-klant is. Daarom pleit het lid voor meer studie zodat duidelijk is wie er behoefte heeft aan hulp en wie niet.

De heer *Bart Martens* meent dat de tarieven voor drinkwater bij de zesde staatshervorming zullen worden geregionaliseerd. Hoe bereidt de minister die overheveling voor?

Volgens minister *Joke Schauvliege* is het nog niet uitgemaakt of Vlaanderen bevoegd wordt. De zesde staatshervorming bevat inderdaad een bepaling over tarifiering, maar het is niet duidelijk of water daaronder valt. Daarover wordt momenteel overleg gepleegd in federale werkgroepen. De minister hoopt dat deze bevoegdheid wordt overgeheveld en wil er zich op voorbereiden, alleen is er op dit ogenblik nog geen duidelijkheid over.

Het wordt onderzocht of het OCMW de geschikte partij is om te bepalen wie een gratis waterscan krijgt, maar misschien zijn inderdaad de drinkwatermaatschappijen daarvoor beter geplaatst. In het Algemeen Waterverkoopreglement staat immers ook dat de drinkwatermaatschappijen moeten werken aan rationeel waterverbruik. Er wordt dus bekeken hoe de doelgroep goed kan worden omschreven.

De minister besluit dat ze er alles aan wil doen om het aantal afsluitingen te beperken tot de huishoudens die niet willen betalen. Wie niet kan betalen, mag niet worden afgesloten.

Bart MARTENS,
voorzitter

Michèle HOSTEKINT,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AWW	Antwerpse Waterwerken
LAC	lokale adviescommissie
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
OASeS	Centrum voor Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad (Universiteit Antwerpen)
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SILC	Statistics on Income and Living Conditions
TMVW	Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening
VMW	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten